بررسی نظرات پزشکان و پرستاران شهرستان کاشان نسبت به منشور حقوق بیماران ـ سال ۱۳۸۲

فاطمه رنگرز جدی[۱و۲*]، رضا ربیعی[۲]

خلاصه

سابقه و هدف: منشور حقوق بیمار، دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او برای اطمینان از این که در زمان بیماری از جسم و جان و سلامت او مراقبت کافی، به عمل آمده و با اجرای آن رابطه خوب بین کادر پزشکی و پرستاری ایجاد و بهبود بیماران تسریع می گردد . این پژوهش به منظور بررسی نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان نسبت به منشور حقوق بیماران در سال ۱۳۸۲ انجام پذیرفت.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به روش مقطعی بر روی کل جامعه پژوهشی (۲۸۵ نفر از پزشکان و پرستاران شاغل در بیمارستان‌های شهر کاشان) صورت پذیرفت. متغیرهای پژوهش جنس، تحصیلات و نظرات بودند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه تهیه شده بر اساس منشور حقوق بیمار ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۸۱ به طور مستقیم گردآوری و سپس فراوانی و درصد آن محاسبه گردید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات (با تعیین دو نقطه برش ۲ و ٤) میانگین امتیازات کمتر از ۲ مخالف، بین ٤-۲ بی‌تفاوت و ٦-٤ موافق در نظر گرفته شد و با آزمون χ^2 سنجش گردید.

نتایج: نتایج نشان داد ۷٤/۵ درصد از پزشکان و پرستاران با منشور حقوق بیمار موافق می‌باشند. در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار، بیشترین میزان موافقت مربوط به حفظ حریم شخصی بیمار و محرمانه ماندن محتویات پرونده پزشکی با ۹۵/۸٤ درصد و کمترین موافقت برای ارایه درمان محترمانه با ٤۸/۱۱ درصد به دست آمد. بین نظرات پزشکان با پرستاران و نیز بین جامعه زنان با مردان اختلاف معنی‌دار آماری در سطح α=۰/۰۵ به دست نیامد.

نتیجه‌گیری: جامعه پژوهشی با منشور حقوق بیمار موافق می‌باشد، نتایج پژوهش ضرورت انجام تحقیقات بیشتر در زمینه ضمانت‌های اجرایی لازم را نشان می‌دهد.

واژگان کلیدی: منشور حقوق بیماران، حقوق، نظر، پزشکان و پرستاران

۱- دانشجوی دکترای مدیریت اطلاعات بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

۲- مربی گروه مدارک پزشکی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان.

* **نویسنده مسوول:** فاطمه رنگرز جدی.

آدرس: کاشان، کیلومتر ۵ بلوار قطب راوندی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، گروه مدارک پزشکی.

پست الکترونیک: rangrazejeddi_F@kaums.ac.ir

تلفن: ۵۵۵۸۸۸۳ ۰۳٦۱

دورنویس: ۵۵۵۸۸۸۳ ۰۳٦۱

تاریخ دریافت: ۸٤/۱/۲۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۸۵/۸/۱۵

مقدمه

منشور حقوق بیمار عبارت است از دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او برای اطمینان از اینکه در مواقع بیماری به ویژه در فوریت‌های پزشکی بدون تبعیض سنی و جنسی و دارا بودن قدرت مالی از جسم و جان و سلامت او مراقبت کافی به عمل خواهد آمد و این مراقبت در محیطی سرشار از احترام و با کیفیت مطلوب ارایه خواهد شد [۱]. در بررسی نگرش پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار در مکزیک ۳٤٪ پزشکان به بیمار حق تصمیم‌گیری می‌دادند ۳٤٪ مخالف دادن حق تصمیم‌گیری به بیماران بوده‌اند. ۳۲ درصد حق تصمیم‌گیری را بر عهده شخص دیگری دانسته‌اند [۲]. در پژوهشی دیگر پزشکان اسراییلی تمایلی برای اجرای منشور نداشته‌اند [۳] رعایت منشور حقوق بیمار موجب بهبود سریع در روابط بیمار و کارکنان بهداشتی و درمانی می‌گردد [٤] که برای درمان بهتر و سریع‌تر بیمار رابطه کادر پزشکی و بیمار بایستی با کارآیی بالا ایجاد گردد این کارایی با هر هزینه و هر دشواری که انجام می‌گیرد در نهایت برای بیمار و پزشک سودمند خواهد بود. ارتباط موفق منجر به اجرای کامل دستورات پزشکی توسط بیمار، افزایش کیفیت مراقبت‌ها شده و از

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

میزان شکایت بیماران از پزشکان به طور قابل ملاحظه‌ای می‌کاهد [٤، ٥]. تحقیقات نشان داده است عدم ارتباط موفق بین پزشک و بیمار از عوامل بسیار مهم در طرح شکایت از پزشکان بوده است [٦، ٧]. در کشور ما به موجب اصل ۲۹ قانون اساسی برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه‌ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی و دولت مکلف است خدمات و حمایت‌های فوق را برای یک‌یک افراد جامعه تامین کند. همچنین منشور حقوق بیمار در ده بند توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین و جهت اجرا ابلاغ گردیده است [۳]. در سایر کشورها نظیر کانادا، انگلستان، آمریکا، آلمان، سوئیس، استرالیا، سوئد نیز منشور حقوق بیمار مورد توجه قرار گرفته است، در این کشورها منشور حقوق تهیه و بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی، درمانی ملزم به اجرای آن شده‌اند [۸] اما تحقیقات بیانگر عدم اجرای منشور حقوق بیمار می‌باشد، نتایج تحقیق انجام شده در بیمارستان شهید بهشتی اصفهان نشان داده است که آگاهی پزشکان از منشور حقوق بیمار در حد عالی بوده است ولی میزان رعایت آن در حد ضعیف می‌باشد و نتیجه می‌گیرد که تنها آگاهی پزشکان و ارایه‌کنندگان خدمات بهداشتی درمانی از حقوق بیماران کافی نمی‌باشد [٤] ضمن اینکه شواهد نیز نشان می‌دهد علی‌رغم تلاش‌های پزشکان و سایر کارکنان بخش بهداشت و درمان و با وجود بهره‌وری از امکانات میزان نارضایتی و شکایات بیماران رو به افزایش است که یکی از ریشه‌های آن عدم موفقیت پزشکان و پرستاران در برقراری رابطه با بیماران بیان شده است به طوری که در آمریکا در سال ۱۹۷۰ حدود ٤-۳ درصد پزشکان مورد شکایت واقع می‌شدند که این رقم در سال ۱۹۷٦ به ۸ درصد و در اواسط سال ۱۹۸۰ به ۲۰ درصد ارتقا یافته است [٥] در ایران نیز این روند سیر صعودی از خود نشان می‌دهد [۹، ۱۰]. با توجه به اینکه نظر پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در اجرای این حقوق حایز اهمیت است و از وارد آمدن صدمات روحی و جسمی جبران‌ناپذیر و کاهش اثربخشی خدمات و مراقبت‌های بهداشتی درمانی جلوگیری می‌نماید و نیز به دلیل عدم انجام پژوهشی در این زمینه در شهر کاشان، این پژوهش انجام و قصد دارد نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان را نسبت به منشور حقوق بیمار بررسی نموده تا گامی در جهت بهبود روابط بین ارایه‌دهندگان مراقبت و بیماران برداشته تا بیماران سریع‌تر و بهتر درمان گردند.

مواد و روش‌ها

این تحقیق مطالعه‌ای مقطعی است که پزشکان و پرستاران شاغل در بیمارستان‌های شهر کاشان (۲۸۵ نفر) مورد پژوهش قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از ۲ پرسشنامه (پرسشنامه پزشکان و پرستاران حاوی سوالات جنس، مقطع تحصیلی و ۱۰ سوال (که از بندهای منشور حقوق بیمار ابلاغ شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گرفته شده بود) و با مقیاس لیکرت و با گزینه‌های بسیار خوب، خوب، متوسط، کم، بسیار کم، به هیچ وجه مورد سنجش قرار گرفت. پرسشنامه‌ها مستقیما توسط پژوهشگران توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری گردید. برای سنجش Validity پرسشنامه از روایی ظاهری استفاده شد. لذا پرسشنامه توسط چند نفر از متخصصان بررسی و مورد تایید قرار گرفت با توجه به اینکه محتوی پرسشنامه عینا از متن منشور حقوق بیمار گرفته شده بود نیازی به سنجش روایی محتوی نبوده از این رو روایی محتوی مورد سنجش قرار نگرفت. برای سنجش پایایی از روش split-half استفاده شد و ضریب همبستگی ۹۵٪ به دست آمد. پایایی کل نیز از روش اسپرمن ـ براون محاسبه شد که ۰/۸۸ به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل بهتر داده‌ها به هر یک از گزینه‌ها امتیازاتی به این ترتیب شرح داده شد؛ گزینه بسیار خوب= ٦، خوب= ٥، متوسط= ٤، کم= ۳، بسیار کم= ۲ و به هیچ وجه= ۱، بنابراین امتیاز هر بند منشور حقوق بیمار حداقل ۱ و حداکثر ٦ می‌باشد که برای کل منشور نیز با همین معیار و با دو نقطه برش ۲ و ٤ در نظر گرفته شد به طوری که چنانچه میانگین امتیاز کمتر از ۲ بود نظر جامعه پژوهشی مخالف، بین ٤-۲ بی‌تفاوت و بین ٦-٤ موافق در نظر گرفته شد. سپس فراوانی و درصد هر گزینه محاسبه گردید. همچنین از آزمون χ^2 جهت آنالیز داده‌ها استفاده شد.

نتایج

به منظور بررسی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران تحقیقی بر روی ۲٦٤ نفر از جامعه پژوهشی انجام گردید که پزشکان ۱٦ نفر زن و ٤٦ نفر مرد، پرستاران ۱۲٥ نفر زن و ۷۷ نفر مرد بوده و ٤۱ نفر از پزشکان دارای تخصص و ۱٦۳ نفر از پرستاران مدرک کارشناسی داشتند. نتایج تحقیق نشان داد در جامعه پزشکان بیشترین امتیاز ٥/٥ بوده که در طیف موافق قرار داشته و مربوط به نظر جامعه پزشکان در مورد حق بیمار در حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی با ٥٦ مورد (۹۰/۳ درصد) گزینه بسیار خوب می‌باشد و کمترین امتیاز ۳/٦ که در طیف بی‌تفاوت قرار می‌گیرد مربوط به حق بیمار در دریافت درمان محترمانه با ۱۱ مورد گزینه بسیار

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

خوب (۱۷/۷ درصد) می‌باشد. به طور کلی نظر پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار با میانگین امتیازات ٤/۹ در طیف موافق قرار دارد. در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار نیز فقط دریافت درمان محترمانه با میانگین امتیازات ۳/٦ در طیف بی‌تفاوت قرار دارد و سایر بندها در طـیف موافق قرار می‌گیرند. در جامعه پرستاران بیشترین امتیاز بندهای منشور حقوق بیمار ۵/۷ بوده که در طیف موافق قرار گرفته و مربوط به حق بیمار در حفظ حریم شخصی او و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی و با ۱۵۲ مورد (۷۵/۳ درصد) گزینه بسیار خوب و کمترین امتیاز ٤/۱ که در طیف موافق قرار داشته مربوط به دریافت درمان محترمانه با ۵۲ مورد (۲۵/۷ درصد) گزینه بسیار خوب می‌باشد و کمترین فراوانی گزینه بسیار خوب مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و دیگر اعضای گروه درمانی با ۳۸ مورد (۱۸/۸ درصد) می‌باشد. در کل نظر پرستاران جامعه پژوهش در طیف موافق قرار دارد. همچنین بیشترین فراوانی گزینه بسیار خوب مربوط به حق بیمار در حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی او و کمترین مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و اعضای گروه درمانی با فراوانی ۳۸ (۱۸/۸ درصد) می‌باشد. در کل جامعه پژوهش نیز مطابق جدول شماره ۱ توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار در جامعه مورد پژوهش بیشترین فراوانی گزینه بسیار خوب مربوط به حفظ حریم شخصی با ۲۰۸ مورد (۷۸/۷ درصد) و کمترین فراوانی این گزینه مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و اعضای گروه درمانی با ٥٦ مورد (۲۱/۳ درصد) می‌باشد. در کل جامعه پژوهشی نظر پرستاران و پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار با میانگین امتیاز ٤/۹ در طیف موافق قرار دارد در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار نیز دریافت درمان محترمانه، اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و گروه درمانی و ترخیص با میل شخصی با ۳/۹، ٤/٤، ٤/٥ به ترتیب کمترین امتیازات را به دست آورده‌اند. (جدول شماره ۱)

جدول ۱- توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به موارد منشور حقوق بیمار در جامعه مورد پژوهش در سال ۸۲

حقوق بیماران	بسیار خوب	خوب	متوسط	کم	بسیار کم	به هیچوجه	میانگین امتیازات
دریافت درمان محترمانه	٦۳(۲۳/۹)*	٦٤(۲٤/۲)	۳٤(۱۲/۹)	۳۰(۱۱/۳)	۵۸(۲۱/۹)	۱۵(۵/۸)	۳/۹
اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و گروه درمان	۵٦(۲۱/۳)	۸۸(۳۳/۳)	۷۵(۲۸/٤)	۲۳(۸/۷)	۱٦(٦/۱)	٦(۲/۲)	٤/۵
اطلاع از مراحل درمان و سیر بیماری	۸۷(۳۲/۹)	۱۲۱(٤۵/۸)	٤۹(۱۸/٦)	۵(۱/۹)	۰	۲(۰/۸)	۵/۱
اطلاع از عوارض درمانی و مشارکت در تعیین درمان	۹۰(۳٤/۱)	۱۰۹(٤۱/۳)	٤٦(۱۷/۳)	۱۵(۵/۷)	۲(۰/۸)	۲(۰/۸)	۵
ترخیص با میل شخصی	٦۷(۲۵/٤)	۷۸(۲۹/٦)	٦۵(۲٤/٦)	۳۱(۱۱/۷)	۲۰(۷/٦)	۳(۱/۱)	٤/۵
حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی	۲۰۸(۷۸/۷)	٤۵(۱۷/۱)	۸(۳)	۲(۰/۸)	۱(۰/ ٤)	۰	۵/۷
اخذ رضایت بیمار به هنگام معاینه در حضور افراد غیرمرتبط با درمان	۱٦۹(٦٤/۱)	۵۹(۲۲/۳)	۱۵(۵/۷)	۳(۱/۱)	۱۸(٦/۸)	۰	۵/٤
دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری و پس از ترخیص	۱۳۱(٤۹/٦)	۱۱۰(٤۱/۷)	۱٦(٦/۱)	۳(۱/۱)	٤(۱/۵)	۰	۵/٤
اطلاع از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی	۹۳(۳۵/۲)	۱۱۰(٤۱/۷)	٤۲(۱۵/۹)	۸(۳)	۷(۲/۷)	٤(۱/۵)	٤/۹
اطلاع از مهارت گروه معالج و میزان تعرفه و پوشش بیمه‌ای مرکز اعزام شونده	۱۰۳(۳۹)	۱۰٦(٤۰/۲)	۳۸(۱٤/٤)	۸(۳/)	۷(۲/٦)	۲(۰/۸)	۵/۱
کل منشور حقوق بیمار	۱۰٦/۷(٤۰/٤)	۸۹(۳۳/۷)	۳۸/۸(۱٤/۷)	۱۲/۸(٤/۸)	۱۳/۳(۵)	۳/٤(۱/۳)	٤/۹

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می باشد.

که حق بیمار در دریافت درمان محترمانه در طیف بی‌تفاوت و سایر بندها در طیف موافق قرار می‌گیرند. ضمن اینکه بیشترین توافق در خصوص منشور حقوق بیمار مربوط به گزینه‌های حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی و دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری و پس از ترخیص به ترتیب با ۵/۳ و ۵/۳ امتیاز می‌باشد.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

جدول ۲- توزیع فراوانی نظرات موافق و مخالف پزشکان و پرستاران نسبت به موارد منشورحقوق بیماران در جامعه مورد پژوهش سال ۸۲

حقوق بیمار	نظر		
	موافق	بی تفاوت	مخالف
دریافت درمان محترمانه	*۱۲۷(٤۸/۱)	٦٤(۲٤/۲)	۷۳(۲۷/۷)
اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و....	۱٤٤(٥٤/٦)	۹۸(۳۸/۱)	۲۲(۸/۳)
اطلاع از مراحل درمان و سیر بیماری	۲۰۸(۷۸/۸)	٥٤(۲۰/٤)	۲(۰/۸)
اطلاع از عوارض درمانی و مشارکت...	۱۹۹(۷٥/٤)	٦۱(۲۳/۱)	٤(۱/٥)
ترخیص با میل شخصی	۱٤٥(٥٤/۹)	۹٦(۳٦/٤)	۲۳(۸/۷۱)
حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات	۲٥۳(۹٥/۸٤)	۱۰(۳/۸)	۱(۰/٤)
اخذ رضایت بیمار در هنگام معاینه در حضور افراد غیرمرتبط با درمان	۲۲۸(۸٦/٤)	۱۸(٦/۸)	۱۸(٦/۸)
دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری پس از ترخیص	۲٤۱(۹۱/۳)	۱۹(۷/۲)	٤(۱/٥)
اطلاع از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی	۲۰۳(۷٦/۸)	٥۰(۱۸/٦)	۱۳(٤/٦)
اطلاع از مهارت گروه معالج و...	۲۰۹(۷۹/۲)	٤٦(۱۷/٤)	۹(۳/٤)
کل منشور حقوق	۱۹٥(۷٤/۲)	٥۱/٦(۱۹/٥)	۱٦/۷(٦/۳)

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می باشد

مطابق جدول شماره ۲ توزیع فراوانی نظرات موافق، بی‌تفاوت و مخالف پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در جامعه پژوهشی ۸۳ نشان می‌دهد بیشترین نظر موافق مربوط به حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی با ۲۵۳ مورد (۹۵/۳٪) بیشترین نظر بی‌تفاوت اطلاع از نام پزشکان و پرستاران با ۹۸ مورد (۳۷/۱٪) و بیشترین نظر مخالف دریافت درمان محترمانه با ۸۳ مورد (۲۷/٦٪) و سپس ترخیص با میل شخصی با ۲۲ مورد (۸/۳٪) می‌باشد. سایر یافته‌ها نشان می‌دهد ۸۷/۵ درصد از پزشکان زن و ۷۱/۷ درصد از پزشکان مرد با منشور حقوق بیمار موافق می‌باشند. همچنین ۷۲/۸ درصد از پرستاران زن و ۷۵/۲ درصد از پرستاران مرد با منشور حقوق بیمار موافقت دارند که جزییات بیشتر در جدول شماره ۳ توزیع فراوانی نظرات پزشکان با پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار آمده است. در کل نیز ۷٤/۵ درصد زنان جامعه پژوهش و ۷٤ درصد از مردان جامعه پژوهش نسبت به منشور حقوق بیمار نظر موافق داشته‌اند. آزمون χ^2 تفاوت معنی‌داری بین جامعه زنان با مردان و پزشکان با پرستاران نشان نداد.

جدول ۳- توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان نسبت به منشور حقوق بیمار سال ۸۲

نظر	جنس جامعه					
	زنان			مردان		
	پزشکان ۱٦ نفر	پرستاران ۱۲٥ نفر	جمع ۱٤۱ نفر	پزشکان ٤٦ نفر	پرستاران ۷۷ نفر	جمع ۱۲۳ نفر
موافق	*۱٤(۸۷/٥)	۹۱(۷۲/۸)	۱۰٥(۷٤/٥)	۳۳(۷۱/٥)	٥۸(۷٥/۳)	۹۱(۷٤)
بی‌تفاوت	۱(٦/۳)	۲٦(۲۰/۸)	۲۷(۱٦/۲)	۹(۱۹/٦)	۱٥(۱۹/۹)	۲٤(۱۹/٥)
مخالف	۱(٦/۳)	۸(٦۹/٤)	۹(٦/٤)	٤(۸/۷)	٤(٤)	۸(٦/٥)

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می‌باشد.

بحث

نتایج مطالعه نشان داد نظر جامعه پژوهش نسبت به کل منشور حقوق بیمار با میانگین امتیاز ٤/۹ در طیف موافق قرار گرفت و ۷٤/۲ درصد نیز نظر موافق با منشور حقوق بیماران داشتند، سایر تحقیقات نیز میزان موافقت پزشکان با منشور حقوق بیمار را حدود ۱۰۰ درصد اعلام داشته است [۱۱]، که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد ولی تحقیقاتی که از دید بیماران مورد ارزیابی قرار داده‌اند [۱۲] با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

که علت آن را می‌توان مربوط به تفاوت برداشت پزشکان و پرستاران از حقوق بیماران با انتظارات بیماران یا دید منفی نسبت به آن دانست که شایسته است در تحقیق جداگانه‌ای مورد بررسی قرار گیرد. نتایج نشان داد نظر جامعه پژوهش در خصوص حق بیمار در دریافت درمان محترمانه با میانگین امتیاز ۳/۹۹ در طیف بی‌تفاوت بوده و تنها ٤٨/١١ درصد جامعه پژوهش با آن نظر موافق دارند در تحقیقی ارایه درمان محترمانه ۷۷ درصد رعایت می‌شود [۱۳]، در تحقیق نعمت‌الهی، ٨٦/٢ درصد موافق گزارش شده است [۱۱]، که این نتایج با تحقیق حاضر همخوانی ندارد، تحقیقی که نتایج آن با این تحقیق همخوانی داشته باشد پیدا نشد. علت تفاوت را می‌توان به دلیل این دانست که در تحقیق حاضر نظر پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار سنجیده شده است ولی در دو تحقیق فوق میزان رعایت منشور حقوق سنجیده شده است و دلیل پایین بودن نظر موافق جامعه پژوهش نسبت به حق بیمار در دریافت درمان محترمانه را می‌توان عدم اطلاع کادر پزشکی از مزایای تدوین و رعایت منشور حقوق بیمار و عواقب احتمالی عدم وجود و رعایت آن دانست که شایسته است مسوولین امر به رفع آن اقدام نمایند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد حدود ٥٤/٦ درصد از جامعه پژوهشی در خصوص حق بیمار در اطلاع یافتن بیماران از نام پزشک و پرستار و سایر پزشکان و پرستاران نظر موافق دارند و میانگین امتیاز کسب شده ٤/٤ بود که در طیف موافق قرار می‌گیرد. تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که این مقوله به طور کامل رعایت نمی‌گردد در یک تحقیق گزارش شده است تنها ٤٠/٠٢ درصد از بیماران اطلاعات لازم را در مورد پزشک و پرستار و سایر اعضای گروه معالج دریافت کرده‌اند [١٤]. گودرزی این مورد را ٣١/٤ درصد گزارش نموده است [۱۳] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. اما در تحقیق نعمت‌الهی ۸۹/۰۵ درصد جامعه پژوهش بر حق بیمار در آگاهی از نام و تخصص پزشک معالج تاکید نموده‌اند [۱۱] که با نتیجه تحقیق حاضر همخوانی ندارد. به نظر می‌رسد در تحقیقاتی که از نظرات پزشکان برای سنجش میزان رعایت این مورد استفاده شده است میزان رعایت درصد بالایی را نشان می‌دهد در حالی که در تحقیقاتی که میزان رعایت منشور حقوق بیمار از دیدگاه بیماران استفاده شده است بیماران با آن موافقت ندارند که تحقیق حاضر نیز نشان می‌دهد نظر پزشکان با این اصل کاملا موافق نبوده است و شاید به خاطر همین مساله آن را به خوبی رعایت نمی‌کنند. به هر حال به عهده مسوولان بیمارستان است که موانع منشور حقوق بیمار را از بین ببرند. نتایج تحقیق در مورد حق بیمار در اطلاع یافتن از مراحل تشخیص، درمان و سیر بیماری ۷۸/۸ درصد می‌باشد. اطلاع از عوارض و مشارکت در درمان ٧٥/٤ درصد به دست آمده است که هر دو به ترتیب با میانگین نمره ٤/٤ و ٥ در طیف موافق قرار دارند. تحقیق انجام شده در سال ۱۳۸۱ در کاشان نشان داد ۲۰ درصد بیماران اظهار داشته‌اند به آنها اطلاعات لازم داده نشده است [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد و علت را می‌توان حضور پزشکان در بخش‌های دولتی و خصوصی و نداشتن وقت کافی برای حضور بر بالین بیماران و ارایه اطلاعات لازم به خصوص در بیمارستان‌های آموزشی دانست، پیشنهاد می‌گردد پزشکانی که در بیمارستان‌ها مشغول به کار هستند از مزایای تمام وقتی به شکلی استفاده نمایند تا نیاز به حضور در مطب‌های خویش را نداشته باشند. در خصوص حق بیمار در ترخیص با میل شخصی میانگین امتیازات ٤/٥ به دست آمد که در طیف موافق قرار گرفت و تحقیق نشان داد در کل ٥٤/٩ درصد جامعه پژوهش با این حق موافق می‌باشند. در تحقیق انجام شده در خصوص میزان رعایت منشور حقوق بیمار در کاشان نیز این مورد را ۵۳/۸ درصد گزارش نموده است [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. در تحقیق نعمت‌الهی این میزان ۹۰ درصد به دست آمده است [۱۱] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد. در تحقیق نعمت‌الهی بر خلاف کاشان جهت سنجش میزان رعایت حقوق بیمار از پزشکان نظرخواهی شده است. تحقیقات دیگر موید آگاهی پزشکان و پرستاران از منشور حقوق بیمار می‌باشد [٤]. اما به نظر می‌رسد علی‌رغم آگاهی پزشکان و پرستاران توافق لازم در این خصوص وجود ندارد و در عمل نیز منشور حقوق بیمار رعایت نمی‌گردد. پیشنهاد می‌گردد در تحقیقی جداگانه علت عدم توافق پزشکان با منشور حقوق بیمار ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد مطالعه قرار گیرد. نظر جامعه پژوهشی در خصوص حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی در جامعه مورد پژوهش با میانگین امتیاز ۵/۷ در طیف موافق قرار می‌گیرد و ۹۵/۸ درصد جامعه پژوهش با آن نظر موافق داشتند. در تحقیق میزان رعایت حقوق بیمار در کاشان رعایت این بند ٦٣/٠٥ درصد گزارش شده است [۱۲]. حسنیان در بررسی نگرش پرستاران در مورد رعایت حقوق مددجویان رعایت حق رازداری را ٦٣/٣ درصد گزارش نموده است [۱۵] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارند گودرزی و رهنما میزان رعایت محرمانه ماندن مذاکرات بیمار را ۸۳ درصد گزارش نموده است [۱۳] که تقریبا با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. بالا بودن نظر موافق جامعه پژوهش در این خصوص را می‌توان به علت وجود قوانین مختلف از جمله ماده ١٠٦ قانون تعزیرات ذکر نمود [۵]، پیشنهاد می‌شود برای هر یک از بندهای منشور حقوق بیمار قانون

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

مدون وضع گردد. نتایج پـژوهش در خصـوص جامعـه پژوهشـی نسبت به اخذ رضایت با میانگین امتیازات ۵/۳ در طیف موافق قرار داشته و در کل نیز ۸٦/٤ درصد جامعه پژوهش نظر موافق داشتند. در تحقیق انجام شده در کاشان این میزان ۲۱/۷ به دست آمد [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد. فرج‌زادگان گزارش نمـوده است که ۷٦ درصد جامعه پژوهش با اخذ رضایت از بیمار موافـق هستند [۱٦] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. با توجه به اینکه بیمار می‌تواند از هر فردی که بدون اجازه او را معاینه کند شکایت نماید جهت جلوگیری از آن شایسته است پزشکان و پرستاران بـه حفظ حریم شخصی بیماران توجه لازم داشته باشند.

نتیجه گیری

نتیجه کلی این که هرچند نظرات پزشکان و پرسـتاران در خصوص منشور حقوق بیمار در طیف موافق قرار دارد اما به دلیل اینکه در عمل این حقوق به طور کامل رعایت نمی‌شـود بـه نظـر می‌رسد برداشت پزشکان و پرستاران با بیماران یکسان نمی‌باشـد. پیشنهاد می‌گردد مراجع قانون‌گذاری قوانین لازم را تدوین نمـوده، مسوولین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جهت رفع ابهامات و تفاوت برداشت‌ها اقدام و قوانین و مقررات جـاری بـه کلیه دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی آموزش داده شود، ضمن این که مسوولین بیمارستان‌ها مکلف هستند شرایط محیطی و امکانات فیزیکی و پرسنلی برای اجرای منشور بیمار فراهم آورنـد، از نظرات پزشکان و پرستاران در این زمینه مرتبا آگاهی یافته و در جهت اجرای منشور حقوق بیمار از آن استفاده نمایند.

تشکر و قدردانی

از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کاشـان که هزینه‌های پژوهش فوق را تامین نموده همچنین از کلیه پزشکان و پرستاران که حاضر به شرکت در تحقیق شدند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References:

[۱] صدقیانی ابراهیم. سازمان مدیریت بیمارستان. چاپ اول، تهران: انتشارات جهان‌رایانه، ۱۳۷۷، صفحه ۱۱۸.

[2] Lopez de la Pena XA. Medical attitude and legal concepts about some patient rights. ***Rev Invest Clin*** 1995; 47: 5-12

[3] Siegal G. Siegal N. Weisman Y. Physicians' attitudes towards patients' rights legislation. ***Med Law*** 2001; 20: 63-78.

[٤] مصـدق‌راد علـی‌محمـد، اثنـی عشـری پرتـو. آگـاهی پزشـکان و بیمـاران نسـبت بـه منشـور حقـوق بیمـار و رعایـت آن در بیمارسـتان شـهید بهشتی اصفهان، ***مجله آموزش در علوم پزشکی*** ۱۳۸۳: سال چهارم، شماره۱۱: صفحات ٤٥ تا ٦۳.

[۵] زالی محمدرضا، مبانی نـوین ارتبـاط پزشـک و بیمـار: رهنمـودی بـر نحـوه کـاربرد صـحیح دانـش پزشـکی در چـارچوب دیـدگاه‌هـای رایـج در پزشکی. چاپ اول، تهران: انتشارات فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۷، صفحات ۲۰۹ و ٤٤۹ و ۵۱۲.

[6] Hickon Gerald. Wright C Ellen. Entman Stephen S. Obstetrician's Prior Malpractice Experience and Patient 's Satisfaction With Care. ***JAMA*** 1994; 272: 1583-1587.

[7] Entman Stephen s. Glass Cheryl A. Hickson Gerald B. The Relationship Between Malpractice Claims History and Subsequent Obstetric Care. ***JAMA*** 1994; 272: 1588-1591.

[۸] آتش‌خانه مریم. حقوق بیمار، چاپ اول، شیراز، انشارات تامین اجتماعی فارس مدیریت درمان ۱۳۸۰، صفحات ۲۳۹-۱۲۷.

[۹] نوبخت حقیقی علی. بررسی علل شکایت بیمـار از پزشـک معـالج و مراجعـه‌کننـدگان بـه سـازمان نظـام پزشـکی تهـران. ***مجلـه علمـی نظـام پزشکی جمهوری اسلامی ایران*** ۱۳۷۹: سال ششم، شماره چهارم، صفحه ۲۹۵.

[۱۰] محفوظی علی، تقدسـی نـژاد فخرالـدین، عابـدی خوراسـگانی حسـن. بررسـی پرونـده‌هـای شـکایت از قصـور پزشـکی در رشـته بیهوشـی ارجـاع شـده بـه کمیسـیون سـازمان پزشـکی قـانونی کشـور در شـش سـال منتهـی بـه اسـفند ۱۳۷۸. ***مجلـه پزشـکی قـانونی*** ۸۱: سـال هشـتم، شماره ۲٦: صفحه ٤.

[۱۱] نعمت‌الهی محتـرم، بررسـی میـزان رعایـت منظـور حقـوق بیمـاران در بیمارسـتانهای دانشـگاه علـوم پزشـکی شـیراز. پایـان‌نامـه کارشناسـی ارشد، دانشکده مدیریت واطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۷۹، صفحه ۱۸۹.

[۱۲] رنگرز جدی فاطمـه، ربیعـی رضـا. بررسـی میـزان رعایـت منشـور حقـوق بیمـاران در بیمارسـتان‌هـای شهرسـتان کاشـان سـال ۸۱. ***فصـلنامه علمی پژوهشی بهبود*** ۱۳۸٤: سال نهم، شماره اول: صفحات ٦۲ تا ٦۹.

[۱۳] گـودرزی محمدرضـا، بررسـی میـزان رعایـت حقـوق بیمـار توسـط پزشـکان و پرسـتاران در بیمارسـتان امیرالمـؤمنین شـهر زابـل، اولـین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲.صفحه ٦۷.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]

[١٤] کشوری ماهرخ، بررسی نگرش بیمار نسبت به رعایت منشور حقوق بیمار در بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، آذرماه ۱۳۸۱، اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ٦٤.

[١٥] حسنیان مرضیه، بررسی نگرش پرستاران در مورد رعایت حقوق مددجویان در بخش‌های بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی همدان. اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ٢٦.

[١٦] فرج‌زادگان زیبا، حسینی فخرالسادات، بررسی نگرش کارورزان به منشور حقوق بیمار در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در آذرماه سال ۱۳۸۱، اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ٥٦.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-01]